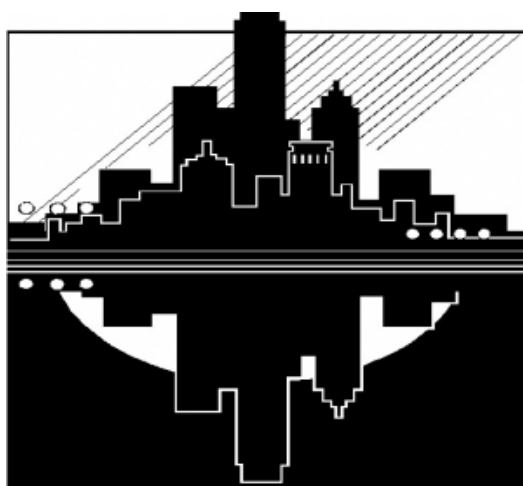

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

Матеріали

**XIV Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 3 лютого 2025 р.)**

**Дніпро
2025**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

Матеріали

**XIV Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 3 лютого 2025 р.)**

**Дніпро
2025**

УДК 581:504.03

ББК 28.5 + 20.1

Рослини та урбанізація: Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 3 лютого 2025 р.). Дніпро, 2025. 265 с.

Викладені результати практичних і теоретичних розробок, оригінальних досліджень у галузі зеленого будівництва, стійкості та адаптивних реакцій рослин за умов урбанізованого середовища, інтродукції та акліматизації рослин, фітосанітарного контролю зелених насаджень та ін.

Може бути корисним фахівцям садово-паркового господарства та зеленого будівництва, фітосанітарного контролю, ботанікам, екологам тощо.

Редакційна колегія:

Кобець А. С., ректор ДДАЕУ, д. н. держ. упр., професор (голова), Бессонова В. П., д.б.н., професор (заступник голови, відповідальний редактор), Ткаліч Ю. І., д.с.-г.н., професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності ДДАЕУ (заступник голови), Тимочко Т. В., голова Всеукраїнської екологічної ліги (заступник голови), Іжболдін О. О., к.с.-г.н., доцент, декан агрономічного факультету (заступник голови), Грицан Ю. І., д.б.н., професор, головний науковий співробітник ДДАЕУ, Кучерявий В. П., д.с.-г.н., професор, Національний лісотехнічний університет України, Крамарьов С. М., д.с.-г.н., професор, завідувач кафедри агрохімії ДДАЕУ, Кабар А. М., к.б.н., доцент, директор ботанічного саду ДНУ ім. О. Гончара, Олексійченко Н.О., д.с.-г.н., професор, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Харитонов М. М., д.с.-г.н., професор, керівник Центру природного агровиробництва, Пардіні Джованні, д.б.н., професор кафедри ґрунтознавства Університету Жирони, Іспанія, Рубік Хінек, доктор філософії, доцент факультету тропічних культур Чеського університету природничих наук, Прага, Чехія, Хейлмейєр Герман, д.б.н., професор кафедри біології/екології Технічного університету Фрайберзької гірничої академії, Німеччина, Пономарьова О. А., к.б.н., доцент, Іванченко О. Є., к.б.н., доцент, завідувач кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну ДДАЕУ, Зайцева І. А., к.б.н., доцент, Козурман Н.І., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Авторські тексти не редагувались

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 УРБОЛАНДШАФТИ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ІСНУВАННЯ РОСЛИН

Ахматова Н. О., Лихошапко К. В. Сучасний стан деревно-чагарникових угруповань в зоні впливу відвалу «2-3» ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	11
Бідолах Д. І., Кузьович В. С. Використання безпілотних літальних апаратів для удосконалення інвентаризації зелених насаджень	13
Бондаренко М. Є., Назарчук Ю. С. Види рослин територій дачних поселень (околиці м. Одеса), як залишкові елементи культигенної фракції флори	16
Васильєва Т. В., Ковтун О. О. Особливості <i>Eichhornia crassipes</i> (Mart.) Solms (Pontederiaceae) у водоймах м. Одеси	18
Вергелес Ю. І., Рибалка І. О. Багаторічна динаміка популяцій омелюха (<i>Bombycilla garrulus</i> L.) як вектора поширення омели білої (<i>Viscum album</i> L.) в урболандшафтах м. Харків	21
Гаськевич О. Роль ґрунтів паркових зон у сталому функціонування урболандшафтів	24
Геник Я. В., Кольба Р. С. Дендрофлора зелених насаджень лікувальних закладів міста Львова	26
Гончаренко Я. В. Контейнерне озеленення у м. Чернівці	28
Дидів І. В., Дидів О. Й., Дидів А. І., Дидів І. Б. Використання овочевих рослин у ландшафтному дизайні	30
Дидів О. Й., Дидів І. В., Горбенко Н. Є., Глоговський Л. В., Кусмина М. А. Використання однорічних квітково-декоративних рослин в озелененні	32
Євтушенко Е. О., Грачов Н. А. Сучасник стан трав'янистих рослинних угруповань в зоні впливу відвалу «2-3» ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	34
Зібцева О. В. Аспекти готовності малих міст до змін клімату	36
Ільченко Л. А. Видовий склад зелених насаджень вулиці Наукова у селищі Дослідне на Дніпропетровщині	38
Карпинець Л. І., Лобачевська О. В. Вміст мінеральних форм Нітрогену під моховим покривом у лісових екосистемах Українського Розточчя	40
Кірін Р. С. Резильєнтність урболандшафтів: правові аспекти	41
Клименко А. В. Інновації в оформленні квітників у місті Києві	44

Клюєнко О. В., Клименко А. В. Шляхи оптимізації трав'яного покриву узбіч автошляхів на прикладі міста Києва	47
Красова О. О., Шоль Г. Н., Марченко Я. Ю. Апофітізація флори ландшафтного заказника «Балка Північна Червона»	50
Кржипенська А. Ю., Панюта О. О. Біофілія в ландшафтному дизайні	52
Ларіонов М. С., Шевчук Р. М. Поширення і адаптація інвазійного виду <i>Solidago canadensis</i> L. в екосистемах лісостепової зони України та його дистанційний моніторинг	55
Лукашук Г. Б., Курницька М. П. Сквери у історичній забудові міста Львова: проблеми та шляхи оптимізації	57
Немерцалов В. В. Основні центри походження рослин урбанодендрофлори Одеси	60
Пономарьова О. А., Пономарьов Р. А. Клен ясенелистий (<i>Acer negundo</i> L.) у насадженнях м. Дніпро: локалізація та інвазійні властивості	63
Прядко О. І., Дацюк В. В. Моніторинг адвентивних видів рослин у водних та прибережно-водних екосистемах на території національного природного парку «Голосіївський» (м. Київ)	65
Сабанський А. М., Голобородько К. К. Розробка нових інструментів дистанційного моніторингу екологічного стану деревних рослин	68
Сергієнко К. В., Кравчук М. Г. Флавоноїди: медико-біологічні аспекти	70
Склярук Є. Л., Бондаренко О. Ю. Синантропні види рослин узбіч доріг селища Красносілка (околиці м. Одеса)	73
Тиманська О. Багаторічні квіткові рослини як ключовий елемент озеленення міських просторів	75
Чубенко М. В., Козурман Н. І., Мильнікова О. О. Санітарно-захисна смуга насаджень при навчальному закладі: структура, функції, перспективи оптимізації	77
Швець І. В. Потреби та шляхи удосконалення квітникового оформлення міських парків	81
Шиндановіна І. П. Desmidiales (Zygnemataphyceae, Streptophyta) кар'єрної водойми Земснаряд (озеро Млиновище), місто Чернігів	83
Шоль Г. Н., Красова О. О. Робоча схема природних біотопів Криворіжжя різного ступеня порушеності	85
Якуба М. С. Значення збереження відмерлої фітомаси паркових міських насаджень у забезпеченні їх стійкості в умовах кліматичних змін	88

просторах, знижуючи температуру влітку та підвищуючи вологість повітря, що зменшує ефект теплових островів у містах. Оскільки ці рослини не потребують щорічної пересадки, їх використання дозволяє значно знизити витрати на догляд та утримання зелених зон. Це також зменшує кількість відходів, оскільки вони не вимагають частого оновлення, як однорічні рослини.

Отже, багаторічні квіткові рослини є важливим елементом у створенні стійких і естетично привабливих міських ландшафтів. Багаторічні квіти також здатні підкреслювати інші компоненти ландшафту, відтіняти кольори та текстури, забезпечуючи більш глибоке і багатогранне сприйняття простору. Тенденція використання багаторічних рослин у сучасному озелененні відображає прагнення до естетичної гармонії та екологічної ефективності в урбаністичних середовищах.

Список використаних джерел

1. Вероніка Фурса, Андрій Пінчук. Використання рослин роду *Cornus* L. у міському середовищі. Тези доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції. К.: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2023. С. 54–55.
2. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://landshaft.org.ua/bahatorichni-roslyny/krasyvo-kvituchi-i-dekoratyvno-lystiani-bahatorichnyky>.

УДК 712.4

САНІТАРНО-ЗАХИСНА СМУГА НАСАДЖЕНЬ ПРИ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ ОПТИМІЗАЦІЇ

М.В. Чубенко, магістр, **Н.І. Козурман**, магістрант,

О.О. Мильнікова, к.б.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

вул. Сергія Єфремова, 25, м. Дніпро, 49600, Україна

Життєвий стан рослин в урбофітоценозах, які межують в місті з автомобільними шляхами, часто сильно відрізняється від природного стану, що негативно впливає на можливість здійснення насадженнями фітомеліоративної і естетичної функції. В сьогоденні своєчасний контроль та діагностика стану деревних насаджень, оцінка їх середовищестабілізаційної ефективності є актуальними науковими і практичними проблемами (Дудник, 2020).

Вибір виду і рослинний дизайн ділянки може мати великий вплив на ефективність фільтрації міською рослинністю зважених в повітрі твердих часток (Ferrini, 2020). Створення нових зелених насаджень вирішується посадками ізолюючого, фільтруючого типу або, як найбільш ефективні, посадки з обтічними галявинами, тобто створеними чагарниковими і деревними породами, які з поступово зменшуються по висоті кронами. Ділянки зелених насаджень санітарно-захисних зон, що примикають до житлової забудови, можна здійснювати за типом скверів і бульварів, призначених для транзитного руху пішоходів (Пономарьова, 2014).

Об'єктами дослідження виступили зелені насадження на ділянці прилеглої до Криворізької гімназії № 120 санітарно-захисної смуги на бульварі Вечірньому у Саксаганському районі міста, яка виконує захист житлової і громадської забудови від шкідливих промислових та автомобільних викидів.

Аналіз насаджень вказаної ділянки показав наявність в їх складі 4-х видів деревних рослин, а також газону звичайного, рудеральної рослинності. Деревні рослини у кількості 29 екземплярів відносяться до 4 родів, 4 родин, 3 порядків, усі належать до життєвої форми «дерево». У таксономічному складі деревних насаджень родина розові представлена 2 видами, інші родини – по 1 виду. Переважають інтродуценти (93,1 %). Серед них пануючим видом є тополя пірамідальна (86,65 % рослин), тому озеленення дослідної санітарно-захисної смуги в цілому однопородне, що, з одного боку, цілком притаманне для зелених зон такого функціонального призначення, а з іншого – така структура насаджень не є найкращим варіантом для реалізації захисної функції смуги.

Розподіл дерев за категоріями життєвого стану такий: 62,1 % – «середньо-ослаблені», 34,5 % – «сильно ослаблені», 3,4 % – «всихаючі». Основний масив дерев мають висоту 12–14 м, що є наслідком топінгу.

Структура озеленення організована наступним чином:

- основна група рослин: рядова посадка дерев – тополі пірамідальні різного віку і в'яз низький (1 екземпляр) на відстані близько 2 – 2,5 м від транзитної пішохідної доріжки мікрорайонного значення;

- інша група рослин – дерева, розташовані ближче до автошляху бул. Вечірній. Тут, крім тополь пірамідальних, в короткій рядовій посадці на відстані 2 – 4 м від автошляху присутня також вишня пташина. Окремо ростуть маслинка вузьколиста та 2 екземпляри тополі пірамідальної.

Таким чином, структура озеленення порушена (частина рослин видалена після відмирання), хаотична (невпорядковане розміщення одиночних рослин і коротких рядових посадок), не відповідає сучасним вимогам і не виконує ефективно захисних функцій. Таке розташування дерев може бути пов'язане з щільним розташуванням підземних інженерних комунікацій.

До недоліків санітарно-захисної смуги необхідно додати відсутність чагарників у структурі озеленення. Змішані деревно-чагарникові насадження, крім більшої ефективності, мають також більшу біологічну стійкість і більш високі декоративні якості порівняно з однопородними посадками. Біологічна стійкість такої системи озеленення досягається тим, що кращому росту і розвитку головної деревної породи, якій притаманна найбільша санітарно-гігієнічна ефективність, життєздатність в даних ґрунтово-кліматичних умовах і стійкість по відношенню до певного складу викидів у конкретній місцевості, і яка повинна складати не менше 50 % від загального числа дерев, сприяють саме додаткові породи. Це можуть бути менш стійкі як деревні, так і чагарникові породи, але вони дають великий ефект в очищенні повітря і розміщуються усередині масиву під прикриттям кулісних посадок (Пономарьова, 2014).

Таким чином, санітарно-захисна смуга з тополі пірамідальної, як головної породи у дослідній системі озеленення, за відсутності додаткових деревних порід не може вважатися достатньо біологічно стійкою в урбоєкосистемі.

Серед причин, які вплинули на стан тополь пірамідальних, необхідно відмітити застосовані методи догляду, а саме омолоджувальної обрізки – топінг, який в нашому випадку заключався в кардинальній обрізці верхівок і скелетних гілок усіх дерев без огляду на їх вік. Таким чином, можна зробити висновок, що обрізка була проведена без урахування індивідуальних особливостей рослин, а саме віку дерев, і не були проведені роботи по прорідженню крон після наростання зеленої маси.

Серед насаджень немало двостовбурних дерев – рослин, у яких два стовбури розвиваються з кореневої шийки, і дерев з V-подібним з'єднанням гілок. Тобто мають місце багаторічні недоліки у формуванні крони – формувальної обрізки дерев.

З огляду на всі перелічені вище недоліки і проблеми, маємо у підсумку, що ділянка санітарно-захисної смуги недостатньо ефективно виконує захист житлової і громадської забудови вулиць Івана Авраменка і бульвару Вечірнього у місті Кривому Розі, а найперше – гімназії № 120 по вул. І. Авраменка, 22, від

шкідливих забруднень промислових, складських зон і автомагістралей, шуму, пилу, вітрів тощо.

Пропозиції щодо оптимізації стану озеленення ділянки санітарно-захисної смуги по бул. Вечірньому, м. Кривий Ріг включають розробку системи захисних насаджень зі змішаним складом деревно-чагарникових насаджень, а саме посадки дерев головної породи і допоміжних порід – високих чагарників і чагарників середньої висоти, а також газон. У якості головної породи запропоновано розглянути аборигенні види, які добре зарекомендували себе при застосуванні у складі насаджень такого функціонального призначення. Досвід використання показав високу газостійкість, витривалість до посухи, морозостійкість високу фітонцидну спроможність таких видів, як клен польовий, клен-явір. Як допоміжну породу пропонуємо розглянути чагарники: високорослі чагарники (скуппія звичайна, ірга крулолиста) та середньорослі (спірея середня, спірея Вангута, бірючина звичайна). Вони, крім стійкості до загазованості, відрізняються винятковою посухостійкістю, високими декоративними характеристиками. Чагарники також швидко нададуть насадженням фронтальної зімкненості для створення ефективного природного фільтру. Замість газону запропоновано розглянути улаштування різнотрав'я.

З огляду на велику щільність підземних інженерних мереж на ділянці прийняти рішення щодо типу посадок (рядові посадки фільтруючо-ізолюючого типу або, враховуючи розташування поблизу житлової і громадської забудови, більш живописні групові посадки по типу міських скверів) можна лише на основі рекогносцирувального геообстеження, а саме топографо-геодезичної зйомки. Влаштування якісного озеленення санітарно-захисної смуги знизить шумове навантаження, покращить мікрокліматичні характеристики і естетичність простору, а значить – і якість життя людей.

Перелік використаних джерел

1. Дудник Є. Г. Аналіз впливу техногенних факторів на дендрофлору м. Вінниці. Вісник Хмельницького національного університету, 2020, № 6 (291). С. 51–55.
2. Пономарьова О.А. Опорний конспект лекцій з курсу «Дендропроєктування» для студентів агрономічного факультету очної форми навчання зі спеціальності «Садово-паркове господарство». Дніпропетровськ, 2014. 95 с.

3. Francesco Ferrini, Alessio Fini, Jacopo Mori and Antonella Gori. Role of Vegetation as a Mitigating Factor in the Urban Context. Sustainability. 2020, 12, 4247.

УДК 712.253:712.42

ПОТРЕБИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КВІТНИКОВОГО ОФОРМЛЕННЯ МІСЬКИХ ПАРКІВ

І. В. Швець, кандидат біологічних наук, доцент кафедри дизайну і технологій
Київський національний університет культури і мистецтв
м. Київ, вул. Є. Коновальця, 36, 01601, Україна

Квітники – невід’ємна частина ландшафтного дизайну будь-якого садово-паркового об’єкту. Вони виконують роль яскравих акцентів і видових точок, оскільки зазвичай створюються з яскравих красивоквітучих і декоративно-листяних рослин, що активно приваблюють людську увагу.

Духовний світ людини досить тісно пов’язаний із квітковими рослинами. Саме тому квіти та люди здавна перебувають у тісній взаємодії, про що зазначено у низці літературних джерел. Цей зв’язок не втрачає своєї актуальності в реаліях сучасного життя. Однак, динамічна урбанізація міст поглинає можливості прямого доступного контакту людини з природою в цілому, та з квітковими рослинами зокрема, порушуючи певний баланс, який потребує відновлення та повноцінного функціонування. З огляду на це виникає потреба удосконалення квітникового оформлення міських парків, яке має відповідати вимогам сьогодення.

У процесі роботи було застосовано спеціальні та загальнонаукові методи дослідження, зокрема порівняльний аналіз, моделювання, абстрагування, узагальнення, дедукція, індукція, класифікація, спостереження, опис тощо.

Аналізуючи квітникове оформлення міських парків Києва, Львова, Дніпра, Чернівців, Тернополя було виявлено, що воно потребує кількісних і якісних змін.

Для того, щоб квітники належно виконували свої першочергові функції та створювали позитивний емоційний вплив на відвідувачів парків, їхню кількість потрібно значно збільшити. Наразі квітники зазвичай концентруються у